

Af Søren Barlebo Rasmussen, dekan på CBS

Oversættelse er hot!

En slags ”translationsmanagement” skal løse globaliseringens udfordringer

Jeg vil hævde at fremtidens største udfordring for vores danske samfund er at håndtere globaliseringen. Det er der nok ikke så mange der vil være uenige i. Men jeg vil også hævde at løsningen er oversættelse og oversættere. Her er der nok færre der umiddelbart vil erklære sig for enige. For oversættelse er noget, man igennem flere år har set lidt ned på. Arbejdsmarkedet for korrespondenter, tolke og translatører forandrer sig i rivende hast.

Hvorfor hævder jeg at oversættelse er fremtidens løsen? Det gør jeg, fordi jeg mener at en forståelse af oversættelse i en mere bred forstand, det vil sige en slags ”translationsmanagement”, netop er det der skal til for at løse globaliseringens udfordringer.

Oversættelse i en mere bred forstand betyder at jeg ikke ser oversættelse som ”kun” det at oversætte tekster, men det at formidle mellem forskellige kulturer, det at skabe mening på tværs af forskellige samfund med deres forskellige logikker eller systemer.

Det er netop denne generelle formidlingskompetence: at kunne skabe forståelse på tværs af alt muligt, uden at man nødvendigvis har ret meget til fælles, som der er behov for i vores lille samfund som i stigende grad bliver globaliseret. For hvad er det præcist, globaliseringen vil komme til at betyde? Tænk over det et kort øjeblik....

Formidling mellem kulturer

Den vil jo betyde at det bliver meget mere almindeligt at arbejde sammen, og på baggrund af det, som to eller flere kulturer bidrager med. At skabe noget helt nyt – ofte i teams, sammen med andre som kan have en helt anden forhåndsviden, helt andre normer, forudsætninger og forventninger. Vi skal kunne samarbejde tæt med personer der har et andet modersmål, en anden kulturbaggrund, en anden uddannelse, en anden faglighed, og tit et helt andet verdensbillede. Selv om vi ikke kender meget til hinanden på forhånd, skal vi alligevel ofte udføre projekter hvor det er uundgåeligt at vi kommer helt ind på livet af hinanden og hinandens ideer og viden. UHA – den er svær. Det ved alle der har prøvet sådant.

Fremtidens projektledere, salgsagenter, marketingsfolk, vidensmedarbejdere og så videre har brug for professionelle ”oversættere”. Det vil sige formidlere mellem kulturer der kan få det tætte samspil frem, også selv om man som udgangspunkt ikke har nogen fælles platform for et samarbejde. Eller også skal disse folk – projektlederne og lignende – selv være uddannede til at fungere som ”oversættere”.

Afgørende er det i hvert fald at der er nogen der kan generere det professionelle og tætte samspil inden for en global virksomhed og mellem de globale virksomheder. Det samspil mellem specialister fra helt forskellige discipliner som er så vigtigt for konkurrencedygtige innovationer. Uden ”oversættere” kan der let opstå misforståelser og fordomme. Og uenighed kan ødelægge det hele.

Hvad er oversættelse

Nu kunne den kvikke og pessimistiske læser, så spørge: Men denne nye ”oversættelses-kompetence” – hvad har den så med den oversættelseskompetence at gøre, som vores erfarne oversættere er i besiddelse af? Vi kan vel ikke bruge de oversættere, vi uddanner i dag til alt dette nye fancy og smarte? Jo, vi kan, og dette er netop min pointe. Hvem ellers end vores oversættere ved noget om hvad oversættelse er, også i lidt mere ge-

nerel forstand, og om hvordan man skaber mening på tværs af forskellige systemer og logikker, uanset om det drejer sig om forskellige sprog, kulturer eller fag. Hvorfor er det sådan? Fordi de i mange år er blevet uddannet som formidlere mellem to eller flere kulturer.

Oversættere kender de kommunikative og sproglige strategier der skal til for at skabe forbindelse mellem mennesker, fag og tekster. Disse strategier kan sagtens overføres til det, vi nu har brug for, nemlig det at få grupper til at oprette forbindelser på kryds og tværs. Eller sagtens og sagtens – det er måske så meget sagt. Her kan den moderne interdisciplinære forskning hjælpe til som prøver at give svar på hvad det egentlig er vi gør, når vi oversætter: Hvordan bruger vi vores hjerne, vores fornuft og vores sanser? Hvordan kan vi overføre denne viden til situationer hvor vi skal samarbejde med nogen, som vi ikke umiddelbart har ret meget til fælles med?

Oversættelseksperter

Den store udfordring er at få oversættelsesforskningen og uddannelserne inden for dette område videreudviklet, således at de matcher de nye behov i vores globaliserede samfund. Det vil sige at de også skal rettes mod andre praksisser end de rent sprog- og tekstorienterede. Eksperter i oversættelse skal kunne udtale sig om alle de erhvervspraksisser hvor samspil skal etableres, uden at der foreligger ret mange fælles forudsætninger.

Det har vi efterhånden mere og mere brug for.

Oversættelsesstrategier er kun et eksempel på at det håndværk, en god oversætter er i besiddelse af, nemlig det at kunne skabe mening på tværs, også kan bruges til at arbejde mere generelt med forståelse og samspil mellem mennesker i forskellige faglige sammenhæng i interkulturelle kommunikationssituationer. Mange oversættere bruger i dag teknologiske hjælpemidler, for eksempel TMS (translation memory systems). Og det er endnu et eksempel på at oversætterne besidder nyttig viden som også kan anvendes mere generelt. Internationalt forskes der ihærdigt i udvikling og forbedring af disse teknologier.

Oversættelsesforskningen er opprioriteret

På CBS har vi erkendt at samarbejde på tværs, det vil sige interkulturel videns- og informationsmanagement, interkulturel formidling og tekstdesign, er en nødvendighed i den globaliserede verden. Derfor har vi på CBS's sproglige fakultet opprioriteret oversættelsesforskningen. I dag er den igen et af fakultetets fire kerne-felter. De andre tre er lingvistisk/datalingvistisk, virksomhedskommunikation og områdestudier.

Vi har oprettet et nyt center i oversættelsesforskning, er ved at oprette et professorat, har lige fået en ny doktorgrad i oversættelse og er ved at skrive en fælles antologi om oversættelse i den skitserede brede forstand.

Det er også på denne baggrund at vi er ved oprette en ny engelsksproget uddannelse: BA i Management of Information, Communication and Knowledge. Denne uddannelse, som vi i øvrigt etablerer sammen med en række store og små erhvervsvirksomheder, skal sikre os kandidater der er gode til at fremme det professionelle samspil mellem specialister med helt forskellig baggrundsviden. Vi er også ved at oprette et teknologisk ressourcecenter hvor man kan afprøve de nye smarte teknologiske muligheder.

Det er fantastisk at være med til at udvikle dette "hæderkronede" område. At pudse CBS' kernekompetencer af, så de ikke bare kan bevise deres værdi i vores moderne samfund, men også kan være helt centrale i løsningen af de allerstørste samfundsmæssige udfordringer. Hvad kan være mere meningsfuldt end at skabe mening for andre gennem andre? Det er perfekt! Lad os sammen sprede dette vigtige budskab. Så næste gang du ser statsministeren og hører ham tale om globaliseringen og dens udfordringer, så husk at fortælle ham at oversættelse bare er hot.

Citat: "Jeg ser oversættelse som det at formidle mellem forskellige kulturer. At skabe mening på tværs af forskellige samfund med deres forskellige logikker eller systemer"